

redfotozin

SANATIN DİLİYLE BİR KARŞI KOYUŞ

SAYI
2
MAYIS
2019

YAŞASIN 1 MAYIS

SALONLARDAN ALANLARA...

redfotograf@gmail.com

Dosya Konusu / **1 MAYIS 2019 KUTLAMALARI**
Mayıs 2019 -2
e-dergi

Kapak Fotoğrafı
Özcan Yaman (1 Mayıs 2019 Bakırköy)

Arka Kapak Fotoğrafı
Yücel Tunca (1987 Emek Sinemasında Can Yücel)
Özcan Yaman (1 Mayıs 2019 Bakırköy)

İletişim
redfotoğraf@gmail.com
www.redfotoğraf.com

RedFotozin redfotoğrafın aylık yayın organıdır.

Yazıların ve fotoğrafların tüm teknik ve hukuki sorumluluğu yazarlarına ve fotoğraf sahiplerine aittir.
redfotoğraf gönderilen yazıları ve fotoğrafları yayınlayıp yayınlamamakta serbesttir.
RedFotozin'e gönderilen yazılar ve fotoğraflar yayınlansın veya yayınlansın iade edilmez.
Kaynak belirtilerek RedFotozin'den alıntı yapılabilir.

“SANATIN DİLİYLE BİR KARŞI KOYUŞ.” Ya da REDFOTOĞRAF VE KOLEKTİF ÜRETİM

GİRİŞ:

Redfotozin'in ilk sayısı Nisan 2019 oldu. Konusu "SEÇİM- GEÇİM" idi. Ülkenin içinde bulunduğu gerçeklikten hareketle seçtiğimiz konu hem güncel hem de karanlıkla aydınlık arasında tarihsel bir kesit sunuyordu. Bir ay öncesinden çağrısını yaptık. Gelen fotoğraflardan -ki çok yetersizdi...- seçimimizi yaptık ve yayınladık. Gelen yorumları değerlendirdik. Topluca bir değerlendirme yapalım:

-Yeterince fotoğraf gelmemesinin nedenlerini konuşursak;

redfotoğraf olarak duyurularda ve derdimizi anlatmakta yetersiz kalmış olabiliriz. İyi ama bunda sizlerin bu duyuruları paylaşımı ve katılımınız ne oldu? Ama yüz yüze görüştüğümüz bir çok arkadaşın haberinin olduğunu fırsat, zaman, vakit, iş, güç veya benzeri nedenlerle katılamadıklarını ifade ettiler.

Bu durumda sizlerin fotoğraf gönderme ve duyurularımızı paylaşma noktasında desteğinizin önemi ortaya çıkıyor.

Bir diğer konu da katılım, yorum, şikayet destek için mail adresimiz var. (redfotograf@gmail.com) Bize yazsanız da dertleri derli toplu çözeceğiz ama haklısınız zamansızlık işte !.. sosyal medyada gönderme yaparak eleştiri yapmak biraz garip. Hadi oradan yaptın, bir de maile at. Tesadüfen rastlamasak yanıtlamamış olacağız.

Mesela RedFotozin logomuzun altındaki "Sanatın Diliyle Bir Karşı Koyuş" sloganımızla ne ifade etmeye çalışıyoruz. Biz sözümüzü söyleyelim.

GELİŞME:

Bazı arkadaşlar bizi ve yaptıklarımızı VASAT buluyor. Neden? Çünkü; "Fotoğraf sanatıyla", "Karşı duruş" VASAT anlayışın ürünü müş!..

1-Sanatın Dili, sanatın ta kendisi değildir. Reklam sanatın dilini kullanır. Propaganda sanatın dilini kullanır. Bu seçimlerde kullanılan afiş ve propaganda materyalleri sanat mı? Değil, ama dili sanatın dilidir. Tasarımcı, iletişimci sanatın diliyle tasarım yapar. Ama ortaya koydukları sanat eseri değildir ya da sanat eseri olabilir. Yani sanat eseri üretilmese de sanatın dili fotoğrafta, resimde, edebiyatta vb. tasarımın olduğu her yerde olur.

2- Karşı duruş, var olan hakim anlayışa karşı olmak demektir. İdeolojiktir. Hakim olanın ideolojisinin karşı ideolojisinden bakmak yani. Yalnızca sanatta değil ekonomide, devlet "erk"inin eleştirilmesinde yani siyasal duruşta, sağlık, eğitim vb. alanlarda da karşı olunabilir. Sanatta neden karşı duruş olmasın? Redfotoğraf kelimesinin tam anlamıyla mevcut sanat anlayışının karşısındadır. Yalnızca Türkiye'de değil, dünya kapitalist sistemine karşı tavır alır. Bunu da sanatın bir alanı olarak fotoğrafla, karşı sanat anlayışıyla yapmaya çalışır. Ortaya koyduklarımızın sanatın ta kendisi olduğunu iddia etmiyoruz. Redfotoğraf'a destek verenler aynı zamanda duruşları itibarıyla karşı oldukları noktada fotoğrafla göstermeyi dert edinenlerdir.

3- Vasat, orta/ortalama demektir. Yani ne yeterli ne yetersiz demektir.

"Vasat anlayış" deyince ortalama bir anlayış denilmek isteniyor her halde. Yani bizim fotoğraflarımızla değil, ideolojik bakış açılarımızın vasatlığından(!) söz ediliyor herhalde. Dolayısıyla böyle anlayışa sahip olan bizler fotoğraflarımızla da vasat oluyoruz. Ağzımızla kuş tutsak olmaaazzzz!!! Çünkü anlayışımız vasat (!)

Kast edilen fotoğrafların "vasat"lığı ise ayrıca tartışırız. Ama düşüncelerimizin vasatlığından bahsediliyorsa bu konunun yeri bu zemin değildir. Biz manifestomuzda açıkça söylüyoruz ne olduğumuzu, sanata nasıl baktığımızı. Oradan okuyabilirsiniz. Bir de bu Fanzin'in sonuna eklediğimiz "SANAT VE SINIF ÜZERİNE 9,5 TEZ" yazısının bu tür tartışmalara katkıları olacağını düşünüyoruz.

SONUÇ:

2008 yılının bol gazlı, bombalı, baskı ve şiddet ortamında geçen 1 Mayıs'ının ardından fotoğrafçıların bir araya gelmesiyle redfotoğraf doğdu. Var olanların dışına da yeni bir örgütlenme modeli yaratarak çalışmak istedik. Özellikle demokratik kitle örgütleriyle kolektif çalışma olanaklarını zorlamayı düşündük. Bu anlamda ÇHD, DİSK Genel Merkez, Homur Mizah Grubu, STHP, KESK Kültür Sen, İşçi Filmleri Festivali ve son olarak TYS ile çalıştık. Biliyoruz ki "dertleri ortak olanların mücadelesi de ortaktır." Teori ile pratiğin, sanat ile siyasetin birlikteliği, hem mücadeleyi hem de görünürlüğümüzü arttırır. Birbirlerini tamamlayan alanlarda birlikte üretip paylaşmayı becerebilirsek amacımıza da o oranda yaklaşıyoruz.

Kültürü, İnsan emeği ve onun üretkenliği ele alınmadan açıklarsak soyut ve eksik kalır, çünkü emek ile kültür arasında doğrudan bir ilişki vardır.

Biliyoruz ki "homo sapiens"i, en gelişmiş maymundan ayıran özellik "emek"tir. İnsanlık da emekle başlamıştır. El, insanlığın ilk üretim aracı olmuştur. İnsanın var olmasıyla başlayan, doğayı değiştirici ve dönüştürücü gücüyle, emeğin üretkenliğinin aracılığıyla, aktarılabilen-uyarlanabilen maddi-manevi sonuçlar kültür tanımını oluşturur. Kültürü kimi gelenek ve görenekler, kimi uygarlık, kimi bilimsel gelişme, kimi de modernleşme olarak tanımlar. Oysaki kültür, tüm bu tanımlamaları kapsamaktadır. Fotoğrafın icadını ve bugüne kadarki gelişimi de kültürel birikimin bir parçasıdır. Sorun, İnsan için olan bu gelişmelerin gerçekte insanlığın ortak yarar ve çıkarlarına eşitlik ölçütünde ne derece kullanıldığıdır. **Bu noktada kültürün sınıfsal bakış açısıyla ele alınıp kimliğinin işçi sınıfı açısından incelenmesi zorunludur.** Sınıfsız toplum kuruluncaya kadar da sınıfsal bir karakter taşıyacaktır. Kültürün tanımı sınıf mücadelesi içinde evrensel olma özelliğini ortaya koyar, geliştirir. Bu noktada kültür, politika ve ideoloji ile sıkı sıkıya bağlıdır. **Yarının dünyası bugünkü politika ve ideolojik mücadeleyle birlikte kültürel değişimi de sağlayacaktır.** Bu değişimde sanat da önemli bir rol oynayacaktır. Kolektif çalışmalarımızı paylaşmak ve geleceğe taşımak önemlidir.

Gerçekleştireceğimiz yeni projelerde birlikte olmak dileklerimizle...

Bu sayımıza fotoğraflarıyla destek verenler:

Ali Osman Abalı, Bese Balkan, Faruk Bilal, Gülendir Şahin, Hakan Ottaş, Hüseyin Kekiç, Kinyas Bostancı, Metin Ekinci, Neyfel Tak, Özcan Yaman, Özel Çelik, Sultan Esen, Şafak Hacaloğlu, Şakir Sağlam, Tamer Arda Erşin, Yasemin Atasoy, Yusuf Ziya Özdemir, Yücel Tunca ve Yüksel Uygun.

F:Ali Osman Abalı

F:Faruk Bilal (Fransa)

F:Gülendar Şahin

F: Hakan Ottaş

F: Hüseyin Kekiç

F: Hüseyin Kekiç

F: Kinyas Bostancı

F: Kinyas Bostancı

F: Kinyas Bostancı

F: Kinyas Bostancı

F: Metin Ekinci

F: Metin Ekinci

F: Metin Ekinci

F: Neyfel Tak

F: Neyfel Tak

F: Özcan Yaman

F: Özcan Yaman

F: Özcan Yaman

F: Özcan Yaman

F: Özcan Yaman

F: Özcan Yaman

F: Özcan Yaman

F: Özel Çelik

F: Özel Çelik

F: Sultan Esen

F: Sultan Esen

F: Sultan Esen

F: Sultan Esen

F: Şakir Sağlam

F: Şafak Hacıoğlu

F: Şafak Hacıoğlu

F: Şafak Hacıoğlu

F: Şakir Sağlam

F: Tamer Arda Erşin

F: Tamer Arda Erşin

F: Yasemin Atasoy

F: Yasemin Atasoy

F: Yasemin Atasoy

F:Yusuf Ziya Özdemir

F:Yüksel Uygun

F:Yüksel Uygun

SANAT VE SINIF ÜZERİNE 9,5 TEZ

7/3/2015/ skopbülten / Ben Davis, Çeviri: Ayşe Boren

- 1.0 Sınıf meselesi sanat açısından son derece önemli bir meseledir.
- 1.1 Eğer sanat toplumun bir parçasıysa, ondan bağımsız değilse, ve söz konusu toplum da sınıf ayrımının damgasını taşıyorsa, bu ayrım, görsel sanat alanının işleyişini ve karakterini de etkileyecektir.
- 1.2 Farklı sınıfların farklı çıkarları vardır ve sanat da bu farklı çıkarlardan etkilenir. Öyleyse, sanatın değeri ona hangi sınıfın bakış açısından yaklaştığınıza bağlı olarak değişir.
- 1.3 Sanatı anlamak demek, hem görsel sanat alanının dışında yer alan sınıf ilişkilerini ve bu ilişkilerin söz konusu alan üzerindeki etkisini anlamak, hem de bilfiil görsel sanat alanındaki sınıf ilişkilerini anlamak demektir.
- 1.4 "Sanat dünyası" fikri, çoğunlukla, dikkatleri yukarıda sıralanan ilişki kümelerinden başka bir yöne çekmeye yarar.
- 1.5 "Sanat dünyası" kavramı, sanat-dışı dünyanın meselelerinden azade, ayrı bir alan varsayımına dayanır (ve böylelikle, bu alanı dışarıdaki sınıf meselelerinden koparır).
- 1.6 Dahası, görsel sanatlar alanını, bir çatışan çıkarlar dizisi olarak değil, ortak bir çıkara (sanat) sahip profesyonellerin uyumlu birlikteliği olarak tahayyül eder ve böylece, bu alandaki sınıf ilişkilerini yok sayar.
- 1.7 Görsel sanat alanında sınıfsal kaygılar, "sanat piyasasına" yönelik eleştirilerde gün yüzüne çıkar. Ne var ki, piyasa eleştirisi sınıf eleştirisiyle aynı şey değildir. Sınıf, piyasadaki çok daha temel ve köklü bir meseledir.
- 1.8 Farklı sınıfların "sanat piyasası" hakkında farklı görüşleri vardır. Sınıf çıkarlarına dair bir anlayışın yokluğunda sanat piyasasını tartışmak sanatın durumunu belirleyen gerçek güçleri gözlemekten başka bir işe yaramaz.
- 1.9 Sınıf sanat için temel bir mesele olduğundan, farklı sınıfların çıkarları hakkında net bir fikri olmadığı müddetçe sanatın kendi doğasına ilişkin olarak da net bir fikri olamaz.
- 2.0 Günümüzde görsel sanatlar, kapitalist yönetici sınıfın hâkimiyeti altındadır.
- 2.1 Yönetici sınıf, tanımı itibarıyla, toplumun maddi kaynaklarını denetimi altında tutar.
- 2.2 Bu maddi durumu yeniden üretmeye yarayan egemen ideolojiler aynı zamanda yönetici sınıfın çıkarlarını temsil eder.
- 2.3 Dolayısıyla sanata biçilen başat değerler mevcut yönetici sınıfın çıkarlarına hizmet edecektir.
- 2.4 Somut olarak söyleyecek olursak, günümüzde sanatın başat değerlerini belirleyen aktörler şunlardır: müzayede evleri ve koleksiyon şirketleri de dahil olmak üzere büyük şirketler; sanat yatırımcıları, özel koleksiyonerler ve hamiler; kültür kurumlarının ve üniversitelerin yöneticileri ve mütevelliileri.
- 2.5 Dolayısıyla, sanat bir açıdan, lüks ürün görevi görür; üstün işçilik ya da entelektüel prestij, yüksek sosyal statüye delalet eder.
- 2.6 Sanat aynı zamanda finansal bir araç ya da pazarlanabilir bir değer havuzudur.
- 2.7 Sanatın bir başka görevi de, topluma "geri verme" kisvesi altında haksız kazancı aklamaktır.

SANAT VE SINIF ÜZERİNE 9,5 TEZ

7/3/2015/ skopbülten / Ben Davis, Çeviri: Ayşe Boren

- 2.8 Sanat aynı zamanda radikal dürtüler için emniyet supabı görevi görür. Egemen ideolojiye ters düşen toplumsal enerjiyi yalıtın ve soğuran bir mecra işlevi görür.
- 2.9 Son olarak, sanat, sanat hakkındaki egemen sınıf ideolojisini birebir yeniden üretmeye hizmet eder –Sanata atfedilen başat değerler, yönetici sınıfın değerlerini doğrudan hayata geçirmekle kalmaz, aynı zamanda sanat alanında sanatın üstlenebileceği diğer olası değerleri esir alır.
- 3.0 Sanat alanın hâkimi yönetici sınıf olsa da, bu alan baskın olarak orta sınıf bir karaktere sahiptir.
- 3.1 Bu bağlamda, "orta sınıf" belirli bir gelir düzeyine işaret etmez. Daha ziyade, emekle ve üretim araçlarıyla belli bir ilişkilene tarzına işaret eder. Burada kullanıldığı anlamda "orta sınıf", başkalarının emeğinin ürettiği kârı yönetmekten ve azami seviye çıkarmaktan (kapitalist sınıf) ya da soyut emek gücünü satmaktan (işçi sınıfı) ziyade, üretimle bireysel ve öz-yönetimsel bir ilişkiyi belirtir.
- 3.2 Profesyonel sanatçının kendi emeği karşısındaki konumu tipik olarak orta sınıftır. Sanatçı olmayı hayal eden kişi, tamamıyla kendi denetiminde olan ve eksiksiz bir şekilde özdeşleşebildiği emeğiyle –zihin emeği ya da fiziksel emek– ürettiği ürünlerle geçinebilmeyi hayal etmektedir.
- 3.3 Dolayısıyla, görsel sanat alanının ayırt edici özelliği, egemen sınıfın ideolojisinin hâkimiyeti altında olduğu halde dikkat çekecek derecede orta sınıf bir karaktere sahip olmasına izin verilmiş olmasıdır. Aslına bakılırsa, "sanat dünyası", tanımı itibarıyla orta sınıftır; seri üretim yaratıcılık ürünlerinden ziyade bireysel yaratıcılık ürünlerinin alım satımının yapıldığı bir alandır.
- 3.4 Görsel sanatların orta sınıf karakteri kısmen sanatın rolüyle [Tez 2.5-2.8] ilişkilidir. Yönetici sınıf açısından, orta sınıf yaratıcı emek modelini teşvik etmekten sağlanacak çeşitli faydalar vardır.
- 3.5 Her şeye rağmen, sanatın değeri ve rolü hakkındaki "orta sınıf" görüşü, "yönetici sınıf" görüşüyle özdeş değildir. Sanatçıların emekleriyle kendilerine has bir ilişkilene biçimi, ve dolayısıyla "sanat"a biçtikleri ayrı bir değer vardır.
- 3.6 Orta sınıf, sanata çift taraflı bir değer biçer. Bir yandan, "sanat" bir meslek, cazip bir geçim aracı telakki edilir.
- 3.7 Öte yandan, "sanat", kişiliğin dışavurumu, yaratıcı bireyselliğin tezahürüdür (söz konusu yaratıcı bireysellik, özgül bir işçilik yoluyla kendini dışavurabileceği gibi özgün bir entelektüel projede de ifadesini bulabilir; sanatçının hüneri hakkındaki ya da "stüdyo" ve "post-stüdyo" tarzı üretimle ilgili sanat kuramı tartışmaları görsel sanat alanının çok daha temel ve yapısal bir anlamda muhafaza ettiği bireysellik meselesini tartışma dışı bırakmaktan başka bir işe yaramaz).
- 3.8 Öyleyse, görsel sanatlar iki daimi çelişkinin hâkimiyeti altındadır: İlk çelişki, görsel sanatların yönetici sınıfın hâkimiyeti altında olduğu halde orta sınıf bir karaktere sahip olmasından kaynaklanır.
- 3.9 İkinci çelişki, "sanat"ın orta sınıf tanımına içkindir. Bu bölünmüş bir tanımdır: Sanat, bir yandan, bir meslek olarak

SANAT VE SINIF ÜZERİNE 9,5 TEZ

7/3/2015/ skopbülten / Ben Davis, Çeviri: Ayşe Boren

konumlandırılırken; öte yandan, bir "adanma" olarak tanımlanır. Dolayısıyla, bir sanatçının ifade etmek istediği şey ile hayatını kazanması için yapması gerekenler arasında ne zaman bir çelişki oluşsa, bu tanım da kendi kendisiyle çelişir. Toplumun kaynaklarının çoğunun bir azınlığın hâkimiyeti altında olduğu günümüz koşullarında bu oldukça sık rastlanan bir durumdur.

- 4.0 Görsel sanat alanının işçi sınıfıyla zayıf bağları vardır.
- 4.1 Burada tanımlandığı haliyle işçi sınıfı, geçinebilmek için soyut bir meta olarak emek gücünü satmak zorunda olan, dolayısıyla kendi emeğinden hiçbir bireysel çıkarı ve beklentisi olmayan emekçilerden oluşur.
- 4.2 Görsel sanatların işçi sınıfıyla pek çok bağlantısı vardır: galeri çalışanları, sanat eserlerinin isimsiz imalatçıları, meslekten gelmeyen müze çalışanları vs. Aynı şekilde, çoğu sanatçı sanat dünyası dışında çalışmaktadır – kendilerini "sanatçı" olarak tanımlayan insanların çoğu için dört başı mamur bir orta sınıf statüsü bir hayal olarak kalır.
- 4.3 Yine de, görsel sanat alanının merkezinde yer alan emek biçimi (sanat eseri üretimi), orta sınıf niteliğini muhafaza eder – diğer "yaratıcı endüstriler" de olduğundan çok daha yüksek bir seviyede.
- 4.4 Bu baskın orta sınıf nitelik, görsel sanatların karşı karşıya olduğu toplumsal ve ekonomik çelişkilerle baş etme biçimini doğrudan etkiler: Emekle bireyselleşmiş bir ilişki tahayyül eden orta sınıf aktörler, toplumsal güçlerini kişisel entelektüel vasıflarından, kişiliklerinden ve retoriklerinden devşirdiklerine ve politik hedeflerine bu tür bireysel özellikler vasıtasıyla ulaşacaklarına inanırlar (sanatın çelişkileri hakkındaki tartışmanın yerini "piyasa"yla ilgili mülâhazalara bırakmasının sebebi de budur – ki bu kurguya göre, köklü ve birbiriyle çatışan çıkarılara sahip farklı "sınıflar"dan ziyade, özgür bireyler birbirleriyle ekonomik ilişkilere giriyordur).
- 4.5 Öte yandan işçi sınıfına dahil olmak demek, yerine bir başkası konabilecek, soyut bir emek kaynağı muamelesi görmek anlamına gelir. Bu durumda, işçi sınıfının hedeflerine ulaşabilmesinin yolu kolektif örgütlenmeden geçer. Bu tür bir direniş biçimini sanat alanında hayata geçirmek oldukça zordur (1930'larda ABD'de hükümetin sanata verdiği destek gereğince sanatçıların sendika veya birlik bünyesinde istihdam edilmesine benzer durumlar hariç, "sanatçı grevi" gibi laflar her zaman hiciv düzeyinde kalmıştır).
- 4.6 Toplumun egemen yapısı kapitalisttir – kârı azami seviyeye çıkarmak için ücretli emeği sömürmeyi esas alır. Dolayısıyla, konum itibarıyla işçi sınıfı toplumun işleyişinin özüne orta sınıftan çok daha yakındır: Orta sınıf işçiler en fazla kendi emeklerini askıya alabilirler; oysa, örgütlü bir işçi sınıfı, yönetici sınıfın üretim araçlarını devre dışı bırakabilir.
- 4.7 İşçi sınıfının kendine has karakteri, onun, sanat kavramı hakkındaki görüşünü zımnen ifade eder.

SANAT VE SINIF ÜZERİNE 9,5 TEZ

7/3/2015/ skopbülten / Ben Davis, Çeviri: Ayşe Boren

- 4.8 Sanatın işçi sınıfı değerlerinden birini, kendi yaratıcı ifadeleriyle işçi sınıfı temelli bir ilişki kuran yaratıcı emekçilerin istihdam edildiği “yaratıcı endüstriler” olgusu belirler. Bu, şu demektir: Yaratıcı işçiler, ürettikleri yaratıcı ürünleri, benliklerinin bir ifadesi olarak değil, parça başı iş olarak görür. Bu açıdan bakıldığında, “sanat” gizeminden arındırılmış olur – o, artık ayrıcalıklı olarak yüceltilmiş bir ifade biçimi değil, emeğin nesnesi olan insani süreçlerden yalnızca biridir.
- 4.9 Öte yandan, işçi sınıfının emeği tepeden kontrol edildiği ölçüde, “sanat” ideali, emeğin gereklerinin karşısında konumlanan ifadeyi –ister kişisel/özel, ister politik olsun, her halükârda özgürce belirlenen bir ifade– temsil eder. Bu açıdan bakıldığında, sanat bir meslek olmaktan çıkar; ve bu anlamda da esas itibarıyla, orta sınıfın ‘meslek olarak kişisel ifade’ idealinden daha “özgür”dür.
- 5.0 “Sanat” fikrinin çok temel ve genel bir insani anlamı vardır; ve bu anlam, hiçbir mesleğin ya da sınıfın tekelinde değildir.
- 5.1 Genel olarak yaratıcı ifade diye kavranan “sanat”ın egzersiz ya da diyalog kadar temel bir işlevi temsil ettiği ve neredeyse yemek yemek ve sevişmek kadar temel bir ihtiyaç olduğu düşünülebilir (“neredeyse” dememizin sebebi, yaratıcı ifade meselesinin saf yaşamdan sonra gelmesidir – mutfak sanatları hakkında kafa yorabilmeniz için önce doymanız gerekir).
- 5.2 Bu şekilde anlaşıldığında, bütün beşeri faaliyetlerin sanatsal bir unsuru, “yaratıcı” addedilmelerine izin veren bir veçheleri vardır.
- 5.3 Lakin, verili tarihsel koşullar altında her zaman bazı yaratıcı emek biçimlerine diğerlerinden daha yüksek bir değer isnat edilir; kimi emek türlerinin diğerlerinden daha ulvi olduğu düşünülür.
- 5.4 Hangi emek biçimlerinin gerçek anlamda “sanatsal” olduğuna, üretim ilişkilerini belirleyen, dolayısıyla “sanatsal-olmayan emeğin” niteliğini, “sanatın” değerini ve bu ikisi arasındaki kesişme noktalarını da belirleyen yönetici sınıf karar verir.
- 5.5 Fakat, özgül tarihsel belirlenimlere rağmen genel sanatsal itki öylece yitip gitmez; sanat, yaratıcı ifade anlamını koruduğu müddetçe insanlar doğal olarak gündelik emeklerine bir yaratıcılık yatırımını yapacaklardır.
- 5.6 Öte yandan, genel yaratıcılık itkisi özgül tarihsel koşullar tarafından ketlendiği ve engellendiği müddetçe, bu koşullardan kaçıp, onların dışında özgür ifade olanakları aramaya yönelik bir itki her zaman var olacaktır.
- 5.7 Genel yaratıcı ifade anlamında “sanat” temel bir itki olduğu için hiçbir sınıfın tekelinde değildir. Fakat, bazı sınıflar, organik dünya görüşleri itibarıyla sanatın genel olarak gerçekleşme ihtimalini ifade etmeye diğerlerinden daha uzak veya yakın olabilir.
- 5.8 Genel bir insan ifadesi olarak “sanat” fikrine ne yönetici sınıfının ne de orta sınıfın dünya görüşünde yer vardır: Yönetici sınıf, sanatın değerini sınırlı bir azınlığın çıkarlarına göre tanımlar. Yaratıcılığı profesyonel bir özdisavurum olarak tanımlamak –yaratıcılığı, konunun uzmanlarına havale eden bir tanım– ise orta sınıfın çıkarıdır.
- 5.9 Öyleyse, işçi sınıfının bakış açısı, genelleşmiş yaratıcı ifadeye dair en organik çağdaş anlayışı yansıtır (her ne kadar koşullar her zaman bu anlayışın geliştirilmesine ya da dillendirilmesine elvermiyor olsa da) – bu açıdan bakıldığında “sanat”, hem diğer her

SANAT VE SINIF ÜZERİNE 9,5 TEZ

7/3/2015/ skopbülten / Ben Davis, Çeviri: Ayşe Boren

şey gibi emeğe tabidir hem de günümüzde emek sürecine damgasını vuran yabancılaşmanın karşısında yer alır ve dolayısıyla doğası gereği her tür mesleki belirlenimden azadedir (gerçi mevcut ideolojik sistemde bu özellik çoğunlukla orta sınıfın yaratıcı özelemlerine yönlendiriliyor – yönetici sınıflar açısından, “sanat dünyasının” faydalarından biri de bu [tez 2.8 ve 2.9]).

- 6.0 Sanat toplumun bir parçası olduğu, [tez 1.1] ve yaratıcı ifade hiçbir mesleğin tekelinde olmadığı için [5.0] çağdaş görsel sanat alanında sanata atfedilen değerleri belirleyen etmenlerden biri de “yaratıcılığın” çağdaş toplumun diğer alanlarında ne şekilde tezahür ettiği olacaktır.
- 6.1 Konuşma dilinde, “sanatın” çifte bir anlamı vardır: Bir yandan, genel olarak yaratıcı faaliyete işaret eder. Öte yandan, belirli bir gelenek ve kurumlar dizisi dahilinde dolaşıma giren eserleri temsil eder. Öyleyse, bir şey “sanat”ın vasıflarından pay aldığı halde (yani, yaratıcı olduğu halde) “Sanat” olmayabilir (demek ki, görsel sanat alanında yeri olmayabilir). Bunun tam tersi de geçerlidir: Bir şey “Sanat” telakki edildiği halde (yani, rahatlıkla görsel sanat alanına sokulabildiği halde), “sanat” olmayabilir (yani, özel olarak yaratıcı olmayabilir).
- 6.2 Dolayısıyla, çağdaş görsel sanatın paradoksal bir karakteri vardır: Genel anlamda “yaratıcılığı” temsil etmekle böbürlenen özgül bir yaratıcı disiplindir çağdaş sanat. Kendini “sanatçı” olarak tanıtan kişi, bir yandan, belirli bir gelenek ve kurumlar dizisi dahilinde çalıştığını belirtiyor; öte yandan da, emeğinin özel olarak yaratıcı bir vasfı olduğunu ima ediyordur.
- 6.3 Bu örtüşme, çağdaş görsel sanatların orta sınıf karakterinden kaynaklanır. Orta sınıf perspektifle kastedilen şey tam olarak kişinin özel ilgilerinin mesleki kimliğiyle bire bir örtüştüğü yönündeki görüştür.
- 6.4 Fakat, aynı derecede paradoksal olan bir başka şey de şudur: Diğer bütün yaratıcı emek türlerinden –müzik, film, oyunculuk, grafik tasarım, pasta süsleme– farklı olarak çağdaş görsel sanatın kendine has bir mecrası –yani, kendine has bir emek biçimi– yoktur. Kendinizi sanatçı olarak tanıttığınızda eserlerinizin özgül niteliği hakkında hiçbir şey söylemiş olmazsınız (öyleyse, çağdaş sanat da yaratıcı bireysellik fikrinin bir tür abese indirgenişidir).
- 6.5 Bu tanım eksikliği, günümüzdeki çeşitli yaratıcı endüstrilerdeki aşırı-tanımlı emekle ters orantılıdır – video oyunları, sinema ve televizyon endüstrilerinin her biri kitlesel, gayrişahsi ve oldukça uzmanlaşmış seviyelerde seferber edilen yaratıcı emek miktarları içerir.
- 6.6 Başat üretim ilişkileri kapitalist üretim ilişkileri olduğundan ve yukarıda bahsi geçen “yaratıcı endüstriler” kapitalist üretimin etrafında çok daha sıkı bir şekilde örgütlendiğinden, bu endüstriler, günümüz toplumu açısından çok daha kritik bir öneme sahiptir – yeniliğin, yatırımın ve toplumun ilgisinin odağında yer alırlar; öyle ki görsel sanat alanının bu endüstrilerle kendi başına rekabet etmesi mümkün değildir.
- 6.7 Çağdaş sanat söz konusu endüstrilerle rekabet edemese de, anlam ve önemini onlarla ilişkisi üzerinden kazanır. Yaratıcı endüstriler kapitalist şartlara uyarlanmış bir

SANAT VE SINIF ÜZERİNE 9,5 TEZ

7/3/2015/ skopbülten / Ben Davis, Çeviri: Ayşe Boren

- yaratıcılığı temsil ederken, görsel sanat alanının alamet-i farikası bireysel vasıfları ve entelektüel bağımsızlığı muhafaza ediyor olmasıdır (nasıl ki politikacılar işçi sınıfının adını anmamak adına dur durak bilmeden orta sınıfın öneminden bahsediyorsa, çağımızda yaratıcılığın çok ciddi bir oranda kapitalist endüstrinin hâkimiyeti altında olduğu gerçeğini görmezden gelebilmek için de orta sınıf "sanat dünyasının" önemine hak ettiğinden çok daha büyük bir entelektüel anlam atfediliyor).
- 6.8 Dolayısıyla görsel sanatların görsel kültür ya da genel olarak kültürle oldukça netameli bir ilişkisi vardır: Kapitalizme tam olarak entegre olmuş bu yaratıcı alanlarla kaynaşmayı deneyebilir; ama küçük hissedar olmayı göze alması gerekecektir. Böylesi bir birleşme, görsel sanatların, salt kâr amacı gütmeyen özerk yaratıcılığı temsil etme iddiasını boşa çıkaracak ve böylece bağımsız ve ayrıcalıklı bir alan olarak var olmasını anlamsız kılacaktır.
- 6.9 Öte yandan, diğer, daha başat yaratıcı endüstrilerle hemhal olmadığı takdirde de görsel sanatlar başka bir açmazla karşı karşıya kalacaktır: yalnızca çok zenginlerden ve görsel sanat geleneğinin tedrisinden geçme ayrıcalığına nail olmuş kişilerden oluşan oldukça dar bir izlerkitleyle yetinmek. Bu da, sözümona özgür ifade biçiminin hareket alanının ziyadesiyle kısıtlı, ufkunun son derece dar olduğunu ortaya koyar.
- 7.0 Sanat eleştirisi, sanatın mevcut durumunun ve devredeki farklı sınıf değerlerinin bir çözümlemesine dayanmalıdır. Ancak böylesi bir eleştiri anlamlı olabilir.
- 7.1 Sanat eleştirisinin kendisi de bir orta sınıf disiplindir. Tıpkı görsel sanat alanı gibi o da bireysel entelektüel ifadenin normlarını temel alır. Yerinde bir eleştiri, sanatın mevcut sınıfsal durumuna yönelik bir çözümlemeyi; demek ki, salt öznel, bireysel ve mesleki görüşlerin ötesine geçmeyi gerektirir.
- 7.2 Fakat, salt "öznel" eleştirinin ötesine geçmenin anlamı, sanata belirli bir felsefi ya da politik program dayatan bir sanat eleştirisinin "nesnelliliğini" amaçlamak olamaz. Tamamıyla soyut, entelektüel bir program geliştirdiği ve görsel sanatların mevcut maddi durumunu hesaba katmadığı ölçüde, bu türden bir skolastik sanat eleştirisi de aynı derecede orta sınıf (kaynağını daha ziyade akademide bulan) bir bakış açısına delalet eder. Bir başka deyişle, "politik sanatın" kime ve hangi amaçlara hizmet ettiğini somut olarak çözümlemeden "politik" bir sanatta ısrar etmek, bireyci ve profesyonel ifade çerçevesini pekiştirmekten başka bir işe yaramaz.
- 7.3 Çağdaş sanatın orta sınıf bir karakteri olduğunu kabul etmek, görsel sanat alanını "küçük burjuva dekadans"la itham etmek anlamına gelmez. Doğrusu, sanat, birbirleriyle rekabet halindeki sınıf çıkarlarının ona isnat ettiği karşıt değerlere göre değerlendirilmelidir. Bu da, bir anlamda, görsel sanat alanını kişisel ifadeye ilişkin meşru umutların önemli bir dağarı olarak kabul etmek anlamına gelir. Kişisel ifadeyi engelleyen ya da çarpıtan günümüz toplumunda kendi yaratıcı yoluna gitme arzusu da pekâlâ politik bir itki olabilir.

SANAT VE SINIF ÜZERİNE 9,5 TEZ

7/3/2015/ skopbülten / Ben Davis, Çeviri: Ayşe Boren

- 7.4 Her halükârda, görsel sanatların orta sınıf bir karaktere sahip olması, bu alanın mevcut yapısıyla [Tez 4.5, 4.6] kendi içinde çözemeyeceği belli bazı açmazlarla yüz yüze olduğu anlamına gelir [Tez. 3.8, 3.9, 6.8, 6.9]. Gerçekçi ve etkili sanat eleştirisi bu noktadan hareket etmelidir.
- 7.5 Sanatsal kalite, sınıf meselelerinden ve sınıflar arasındaki mevcut güç dengelerinden bağımsız olarak değerlendirilemez. Lakin, farklı sınıflar, farklı başarı ölçütlerine işaret eden farklı değerler atfederler sanata.
- 7.6 Görsel sanatlar farklı sınıfların tesiri altında olduğundan hiçbir sanat eseri tek bir anlama indirgenemez. Birkaç farklı meseleyi tek bir formüle indirgeme çabası çoğunlukla bazı şeylerden taviz vermeyi gerektirir (mesela, bir sanat eseri koleksiyonerlere cazip gelecek bir stile sahip olduğu halde, sanatçının kendi imzasını ortaya koyma iddiasını da yansıtır olabilir. Ve bunların yanı sıra, samimi bir tür politik dayanışmanın ifadesi olabilir).
- 7.7 Bütün çağdaş sanat eserlerinin tamın itibarıyla günümüz toplumunun ürünü olduğunu ve dolayısıyla bu toplumun halihazırdaki maddi durumuna özgü çelişkilerin damgasını taşıdığını ileri sürmek, hepsinin aynı meselenin yansıması olduğunu iddia etmek anlamına gelmez. Ancak özgül estetik değerlerin sınıflar arasındaki mevcut güç dengeleriyle ilişkisine yönelik dinamik bir analizi içeren ve belirli bir anda belirli bir eserde hangi etmenlerin en kritik rolü oynadığını hesaba katarak yargıya varan bir sanat eleştirisi ikna edici ve etkili olabilir.
- 7.8 Beğenin hiç de politik olmayan, tamamıyla kişisel deneyim ve tarihe dayanan bir yanı vardır (mesela, aynı politik çözümleri benimseyen iki kişinin farklı estetik tercihlerde bulunmalarında hiçbir çelişki yoktur.) Fakat bu tür hükümler konumuz itibarıyla ikincil öneme sahiptir. "Bunu beğendim" demekle ciddi, ilginç ya da faydalı bir eleştiri yapmış olmazsınız.
- 7.9 Sanat eleştirisi, çağdaş sanata politik bir çerçeve dayattığı zaman değil, sanatın gerçek durumunu isabetli bir şekilde temsil ettiği ve dolayısıyla, kapitalist bir dünyada orta sınıf yaratıcı emeğin açmazlarına ilişkin bir anlayışın yanı sıra söz konusu düzenin politik bir eleştirisini de içerdiği zaman politik bir nitelik kazanır.
- 8.0 Görsel sanat alanında sanata yüklenen farklı değerlerin nispi gücü, sınıflar arası özgül güç dengesinin bir sonucudur. Farklı sınıfların sahip oldukları güce ve geliştirdikleri taleplere bağlı olarak, kapitalist bir dünyada bile çağdaş sanat için nispeten ilerici koşullar oluşabilir.
- 8.1 Söz konusu talepler, fiili mücadeleyle irtibatlı oldukları ölçüde etkili olabilirler – sanat alanındaki fiili hareketlerle hiçbir bağı olmayan dar bir zümrenin keyfi bir şekilde tasarladığı soyut bir programı sanata giydirmeye yönelik girişimleri başarısızlığa uğramaya mahkûmdur. Yine de, yukarıda sıralan tezlerde ortaya konan çözümlerden hareketle bazı geçici öneriler geliştirilebilir. (Aşağıda geliştirilen fikirlerin her birinin günümüzde bir dayanağı ve karşılığı var – mesele, bu fikirlere destek ve ses veren inisiyatiflerin salt birer sembolik jest olmanın ötesine geçip [tez. 2.8'de ifade edilen ölçütlere uygun olarak] sanatın egemen değerlerini sarsabilecek kadar güçlü hale gelmelerini sağlamaktır.)

SANAT VE SINIF ÜZERİNE 9,5 TEZ

7/3/2015/ skopbülten / Ben Davis, Çeviri: Ayşe Boren

- 8.2 Her şeyden önce, özel sermayenin görsel sanatlar üzerinde muazzam bir tesiri vardır; dolayısıyla, sanata sağlanan devlet desteği, görsel sanatların karşı karşıya olduğu çelişkilerin etkisini hafifletmek gibi bir işlev görebilir.
- 8.3 Bu kurumlar, hizmet ettikleri topluluklara demokratik olarak hesap verebilir olmalıdırlar ki bürokratik emirler vasıtasıyla sanat üzerindeki tepeden inme etkiyle aynı sonucu doğurmasınlar. Mevcut kurumlar daha demokratik bir hale getirilmeli; eserlerini bedavaya kullanarak sanatçıların mesleki hayallerini sömürmek yerine sergiledikleri eserler karşılığında sanatçılara ücret ödemelidirler.
- 8.4 Sanatın lüks bir ürün olarak tanımlanması da özgül bir mesleki alan olarak kurgulanması da bir problem teşkil ediyor. İlla da zenginleri ya da halihazırda sanat camiasına mensup olanları hedef almayan sanatsal faaliyetlere alan açan programlara ön ayak olunmalı ve bu tür programlar desteklenmelidir.
- 8.5 Alternatif yaratıcılık tanımlarını ve alanlarını enine boyuna inceleyen, soruşturan ve destekleyen araştırmalara ve eleştirel projelere fon sağlanmalıdır. "Sanat"ın her zaman piyasa tarafından ve piyasa için üretilmediği gerçeği esas başlangıç noktası olarak kabul edilmelidir (buradan başlayabilmek için öncelikle "sanat piyasasının eleştirisi" paradigmasını aşmak gerekir; çünkü bu paradigma, meselenin sadece piyasayı daha demokratik kılmakla sınırlı olduğunu varsaymaktadır).
- 8.6 Çağdaş sanat izleyici azlığından mustarıptır ve sanat eğitime erişimde en belirleyici etmenler de gelir seviyesi ile ayrıcalıklı konumdur. Sanat eğitimi evrensel bir hak olarak savunulmalıdır.
- 8.7 Halihazırda dolaşımda olduğu halde profesyonel "sanat dünyasının" dar sınırları içerisinde alıcı bulamayan mebzul miktardaki sanatsal yeteneğin, sanat eğitimini yaygınlaştırmak (ve böylece kendisi için yeni bir izlerkitle oluşturmak) adına mücadele etmemesi için hiçbir sebep yoktur.
- 8.8 Bu türden bir ortak kimlik, sanatçıların kendilerini her biri ayrı bir proje üzerinde çalışan salt bireysel aktörler olarak görmeyi bırakıp, daha geniş bir varlık olarak örgütlenmelerinin önünü açabilir. Böylelikle, çağdaş sanata organik olarak daha politik bir karakter kazandırma imkânı doğabilir.
- 8.9 Yaratıcı ifade mefhumu yeniden tanımlanmalıdır. Yaratıcı ifade bir imtiyaz olarak değil, temel bir ihtiyaç olarak düşünülmelidir. Yaratıcı ifade temel bir ihtiyaç olduğu için herkesin doğal olarak sahip olduğu bir hak olarak düşünülmelidir.
- 9.0 Görsel sanat alanı, önemli bir sembolik mücadele alanıdır; fakat, orta sınıf karakterinden ötürü gerçek hayatta nispeten sınırlı bir toplumsal güce sahiptir.
- 9.1 Yukarıda sıralanan hedeflere ulaşabilmek için görsel sanatlar kendini aşmak ve salt "sanat dünyası"na dair kaygıların ötesine geçmek zorundadır. Bu reformları gerçekleştirmenin en iyi yolu görsel sanat alanı dışındaki mücadelelerle (mesela, eğitim mücadelesiyle [tez 8.6]) irtibatlanmaktır.

SANAT VE SINIF ÜZERİNE 9,5 TEZ

7/3/2015/ skopbülten / Ben Davis, Çeviri: Ayşe Boren

- 9.2 Pozisyon itibariyle, egemen yönetici sınıf ilişkilerine meydan okumaya en yatkın sınıf, örgütlü bir işçi sınıfıdır. Ki bu da, sanata biçilen başat, yönetici sınıf değerlere meydan okumanın ve sanatın durumunu iyileştirmenin önkoşuludur.
- 9.3 İşçi sınıfının sanata biçtiği değerler –sıradan emeğin ürünü olarak sanat ve gündelik emek koşullarıyla çelişen bir şey olarak sanat– arasında bir çelişki varmış gibi gözükebilir. Fakat, bu çelişki, yönetici sınıfa mensup bir azınlığın iş koşullarını belirlediği mevcut ekonomik sistemden kaynaklanır.
- 9.4 Bu çelişki, işçilerin, kendi emeklerinin niteliğini, ve dolayısıyla, serbest zaman şartlarını ve sürelerini demokratik yollarla denetleyebildiği bir durumda ortadan kalkacaktır. Ancak böyle bir durum, insanlığa, sanatsal potansiyelini tam olarak gerçekleştirme imkânı sunar.
- 9.5 Sanata önem veren herkes, toplumun maddi temellerini değiştirmeyi esas alan bu türden bir yaklaşıma yönelmelidir. Görsel sanat alanında bu türden bir yaklaşım –ki şu anda pek güçlü bir eğilim değildir– benimsenmediği takdirde, sanat, olduğu yerde saymaya ve hiçbir çözüm yolu bulamadan hep aynı sorunlarla boğuşmaya devam edecektir. Endişe verici ve çelişkili durumu devam edecek; gerçek potansiyelini gerçekleştirmesi mümkün olmayacaktır.

Kaynak;

*Ben Davis, "9.5 Theses in Art and Class", 9.5 Theses on Art and Class içinde (Chicago: Haymarket Books, 2013), s. 27-37.
<http://www.e-skop.com/skopbulten/sanat-ve-sinif-uzerine-95-tez/2345>*

Redfotoğraf olarak 2008 yılından bu yana gerçekleştirdiğimiz kolektif çalışmalarımıza artık REDfotozin'i ekledik.

Bilindiği gibi ülkedeki sıkıntılar kolektif çalışmaları özgürce yapma ve sergileme olanaklarını kaldırdı.

Redfotoğraf çalışmalarını mutlaka bir demokratik kitle örgütü ile gerçekleştirmekte idi.

Son yıllarda kurumların içinde buldukları durum bu olanağı yok etti.

Sergilerimizi gerçekleştireceğimiz mekanlar sessizleşti veya yok oldu.

Sokaklar etkinliklerimizi gerçekleştirmeye olanak vermiyor.

O halde internet üzerinden Fanzin katalog yöntemiyle devam edelim dedik.

REDfotozin olarak her ay yeni sayımızda birlikte olacağız.

Böylece REDfotozin ayrıca bir arşiv işlevi görmüş olacak ve

gerektiğinde etkinlik ve sergilerle devam edecek...

12 Eylül darbesinden sonra
ilk 1 MAYIS işçi bayramı
1987 yılında Emek Sineması'nda
salon toplantısı
şeklinde yapılabildi. Can Yücel
1 Mayıs bildirisini okumuştur.

